

STOCKHOLMS COURIER

Måndagen den 18 September.

Sine ira, studio et metu.

*I anledning af Granskarens tankar om
Båtsmanshället i Hernösand och Wexjö.*

Man må föresätta sig, så mycket man vill, att icke inlåta sig i fejd med vissa motståndare; så beror det dock till slut af dem själva, att genom anfallens beskaffenhet ovillkorligen nödga till motstånd. Larmskri är ett vapen, som ofelbart tvingar till upmärksamhet. Men skakar derigenom allmänheten och samlar sorl omkring sin motståndare, utan allt afseende på hvad man sedan har att säga den församlade menigheten.

Man talar om ett klokt, ett sansadt bruk af tryckfriheten. Man gör oss ansvariga för hvarje rörelse, som själva sanningen väcker i sinnena. Hvad säger man då om dessa tanklösa varnare, som ej kunna se röken ur en skorsten, utan att tro hela staden i brand och med sina skri uppskrämma folket från dess hvila eller arbete? — dessa det blinda nitets gaster, för hvilka hvarje anmärkning öfver regeringens åtgärder är detsamma, som kländer å Konungens gerningar, missfirmelse mot Hans helgade person? Tror man, att dessa misstydingar af en lofgifven, en genom Grundlag tryggad granskning kunna hafva annan påföljd, i fall de hafva någon, än att göra opinionens makt grym och våldsam, i stäl-

let att den bör vara lugn och hoppfull? Begriper man då aldrig, att i samma mån man skulle lyckas att göra sanningen till ett brott mot Majestätet, skulle man också lyckas att göra Majestätet förhatligt, och att det yttersta, det enda stödet för denna heliga makt är den fria rätt, den lemnar, till all möjlig granskning af regeringens steg, utan att thronens Innehafvare Sjelf någon sin deraf träffas?

Vi tillämpa icke allt detta på *Granskaren*. Han har sjelf anmärkt, att hvad han kallar en angivelse af oss icke kan vara gjordt emot Hans Maj: personligen, utan emot Regeringen eller Statsrådets ledamöter, Konungens Rådgifvare. Men vi begripa icke, huru *Granskaren* kan förlika denna sanning med den lära, han tillika drifver, att Kongl. Maj:ts höga värdighet i allmänhetens ögon komprometteras, om ett uppenbarligen orättvist beslut i Statsrådet fattas; och uppenbart är, att efter denna lära aldrig någon anmärkning emot Konungens i Statsrådet fattade beslut kan göras, utan förgripelse mot Konungens höga värdighet. Vi hafva mer än en gång och, som vi hoppas, tillräckligen förklarat vår mening i detta ämne; och vi låta icke beröfva oss den ysshet, vi äga, att alla Regeringens steg ligga inom gränsen af den fria allmänna granskningens område, som Grundlagen tryggar.

Att allmänheten, som ej äger tillgång till Statsrådets protokoll, icke kan känna, huruvida Statsrådets ledamöter reserverat sig mot Konungens beslut, är alltför sannt. Men häraf draga vi ej samma slutföljd, som *Granskaren*, att lagen skulle deri velat lägga något hinder för granskningsrätten öfver Konungens i Statsrådet fattade beslut. Vi sluta tvertom: om lagen hade velat förbjuda granskningen af sjelfva besluten; så hade lagen alldeles icke behöft förbjuda kännedomen af protokollerna öfver dessa beslut — annan sak är det i sådana fall, der besluten sjelfva icke komma till allmänhetens kunskap och ej kunna granskas; hvaraf naturligen följer, att protokollerna öfver dessa beslut ej behöft vara offentliga.

Men då lagen ovilkorligen måst sörja för Majestätets okränkbarhet, och den likväl velat, att Konungen skulle kunna regera annorlunda än Statsrådet tillstyrker, fatta sina beslut tvertemot dess *kraftiga föreställningar*; har lagen ej ägt annan utväg, än att för folkets blick dölja alla dessa föreställningar. Det var nödyändigt, att den lag, som tillät oss att om regeringens steg, liksom om all ting annat, säga allt, hvad som består med sanning, äfven tillät oss betrakta dessa beslut såsom fattade efter Statsrådets tillstyrkan. Lagen fruktade härvid icke den orättvisa mot Statsrådet, som *Granskaren* fruktar. Ty lagens anda är, att ett Statsråd aldrig må kunna existera, som icke äger Konungens förtroende och på hvars underdåniga föreställningar och tillstyrkanden Kongl. Majt icke finner nödigt att hafva afseende. Om ledamöterna i ett sådant Statsråd det oakadt älska sina platser högre än sin öfvertygelse; så böra de icke finna sig förolämpade af att bära skulden för sin Konungs beslut. Göra de annorlunda; känna de vigten af sin stora bestämmeelse; lefva de ej för sig

sjelfva, utan för sitt fädernesland och sin pligt; då anstränga de sina krafter för att veta, hvad de böra tillstyrka eller afråda sin Konung; då slumra de icke, i förlitande på andra eller på gamla vanor och fördomar; Och när de genomtänkt fäderneslandets angelägenheter och stadgat sin öfvertygelse; så känna de, antingen att denna öfvertygelse måste vara sann, eller ock att de sjelfve ej fått skicklighet och förmåga att vara Konungens Rådgifvare. Och som de aldrig utan helig bäfvan kunna tänka på sitt dyra kall, det högsta i samhället, hvar på hvilat fäderneslandets väl eller ve; så kunna de ock intet ögonblick fördraga den tankan, att de antingen, med säker öfvertygelse om det rätta, ej förmå genomdriva det, af brist på Monarkens förtroende, eller ock skulle utan skicklighet innehafva platser, der andra med större förmåga borde verka och göra nytta.

Slutföljden är, att ingen värdig ledamot i ett Statsråd kan kvarblifva, så snart han, i mål af någon vikt, ser besluten gå emot sina kraftiga underdåniga föreställningar. Denna pligt, att alltid med sin underdåniga afskedsansökning beledsaga en föreställning, om den icke vinner afseende, har lagen velat underhjelpa genom tvånget att tåla granskning, utan att kunna rättfärdiga sig med framvisande af sin skiljaktiga mening. Då lagen, af skäl, som vi ej förstå, icke velat antaga den allmänna grundsatsen i monarkiska constitutioner, att Konungen aldrig kan utfärda ett beslut, stridande mot sina Ministrars mening, men blott ombyta Ministrar, så ofta Han vill; har lagen åtminstone trott sig icke böra frälsa Ministrarne från ansvarighet inför opinion och allmän granskning, och sålunda genom ett moraliskt motif sökt ålägga dem det tvång att resignera, då de ej kunna fylla

sin bestämmelse, hvilket borde äfven lagligen åligga dem.

Så hafva vi för oss utredt grunden till vår rätt att öfver alla för allmänhetens ögon framlagda Konungens beslut tillåta oss samma frihet i *granskning* och *reflexioner*, som i alla andra ämnen, utan band af annat än pligten att tala sanning och ej *smäda* eller *skända*, och utan att det *tadel* eller *klander*, som kunde påstås ligga häri, drabbar någon annan än Konungens rådgifvare (*Granskaren* känner, hvar alla dessa termer finnas i Tryckfrihets-förordningen). Att vi uti den föreyarande frågan om båtsmanshållet i Wexiö och Hernösand icke härmed gjort Statsrådet någon orättvisa, ens i deras ögon, som icke skulle medgifva Statsrådets skyldighet att upbära *alla* anmärkningar mot Kongl. Maj:ts beslut, synes uti Stockholms Posten för den 15 dennes, der föredraganden, Herr *J. G. Netzel*, som contrasignerat Kongl. Maj:ts granskade beslut, säger sig vara auctoriserad att förklara, det dessa nådiga beslut äro en följd af allmänna Beredningens (Rikets allmänna ärenders Berednings) och Statsrådets enhälliga tillstyrkande, samt *utan fruktan och utan förebråelse* tillstår, att han sjelf varit den förste, som tillstyrkt meranämnde beslut.

Innan vi öfvergå till vårt försvar i sjelfva saken, erbjuder sig en anmärkning vid Herr Netzels artikel, hvori denna förklaring träffas. Han talar om *ansvarsskyldigheten*, såsom *frihetens och constitutionens yppersta palladium*, och sträckande sig äfven till *den ringaste af Konungens rådgifvare*. Man borde nästan icke kunna säga *den ringaste* af Konungens rådgifvare, då man, såsom sådan, aldrig kan vara en ringa person. Endast i rang, men icke i pligter mot samhället, finnes en skillnad dem imellan; men i vigten af de-

ras kall är *föredraganden* ovedersägligen; stundom alldeles ojemförligen, den förste. Det är han ensam, som efter lagen kan blifva skyldig att upöftra sitt embete för sin pligt, hån, som genom en vägrad contrasignation kan och bör, någon gång, räd- da sitt fädernesland från våldförande af dess Regeringsform. Det är han således, som framför alla bör känna, att han i sin embets-utöfning icke är en ringa person! I alla andra händelser är han hvarken mer eller mindre ansvarig, än Konungens öfriga rådgifvare; och den möjliga påföljden af hans ansvarighet borde derföre också aldrig vara mindre. Om han nu likväl icke är verklig Statssekreterare, såsom Herr Netzel icke är; så undgår han den påföljden af sina gerningar, hvilken kan träffa Konungens öfriga rådgifvare, att Rikets Ständer, efter gjord anmärkning af Constitutions-utskottet, hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, det Kongl. Maj:t ville ur Statsrådet eller från Embetet skilja dem, såsom de der, utan att hafva uppenbarligen öfverträdt lagen, dock uraktlåtitt att iakttaga Rikets sannskyldiga bästa. I detta enda afseende, allt annat oberäknadt, skulle man kanske kunna säga, att en föredragande, som icke innehar förtroende-embete, och följaktligen ej kan af Kongl. Maj:t, efter en sådan anmälan, från embetet skiljas, är *ringare* än Konungens öfriga rådgifvare; men i samma mån kunde man också säga, att ansvars-skyldigheten *icke sträcker sig* till honom. Herr Netzels anmärkning grundar sig då mindre på ett riktigt eftersinnande af hans egen belägenhet, än på en känsla af hvad som borde vara, och hvad lagen i bokstafven verkli- gen lika litet eftergifvit, som den för sin afsigt kunnat eftergifva det.

(Forts. c. a. g.)

Recension

Betänkligheter emot vissa, efter uppsättet och utseendet, för Landtbrukets trefnad viktagna anstalter och gynnande tänkesätt. Stockholm hos A. Gadelius, 1818.

Ehuru denna skrift redan är tämligen gammal och kanske af de flesta glömd; äns vi dock ämnet af så stor vikt, i synnerhet i närvarande epok, att vi ej kunnat underlåta att i korthet fästa upmärksamheten derpå, genom anmälan af förevarande bok. Så länge landet var plågadt af missväxt, ansåg man lösningen af gåtan om den allmänna nöden ganska lätt och bemödade icke sin hjärna vidare dermed. Nu deremot, då jorden blifvit välsignad med ett öfverflöd, hvarpå långliga tider icke lemna exempel, och nöden derigenom ej blott icke är fullkomligt afhulpen, utan till och med hotar att blifva lika tryckande som någonsin; nu är tiden inne att undersöka, hvare grunden till denna rubbning i välmågan ligger, ur hvilka ekonomiska miss-tag — ty sådana måste det vara — landtbrukets olyckor upvuxit.

Nästan ouphörligt i några sekler hafva vi hört klagas öfver näringarnes förfall. Det synes obegripligt, hvarföre alla näringar haft anledning till samma klagan. Alla hafva väl icke blifvit vanvårdade? Nästan frukta vi det. De hafva nemligen blifvit vanvårdade på det sätt, att de för landet onaturligaste blifvit skyddade och befordrade, på de naturligas bekostnad. De förre hafva, oakadt allt bemödande, all upmuntran, icke kunnat vinna något bestånd, och de sednare hafva lidit, genom den stjufmoderliga behandlingen. Bland de sednare är utan tvifvel åkerbruket. Ehuru den egentligen förvända hushållningens tid inträffat för nästan ett helt sekel tillbaka;

kännas dock ännu dess verkningar och mycket af de skadliga författningarna återstår.

Förf. röjer ett liberalt nit, vidsträckt beläsenhet i våra författningar och flera sunda tankar. Vi vilja i ordning upgifva de ämnen, han egentligen vidrört.

Första kapitlet handlar om *Understödd för jordbruket genom lättad tillgång på lån*. Förf. ogillar lånsystemet på jord, önskar realisation i hårdt mynt och anser ökning af sedelmassan skadlig. Kanske har han för ytligt sett saken, då han sammanblandat jordlånens skadlighet med realisations nödvändighet, sådan nemligen, som man i allmänhet föreställer sig den, d. v. s. anskaffande af guld och silfver, som svarar mot den utelöpande sedelstocken.

Vi vilja icke vidlyftigt yttra oss om ett ämne, som så ofta och så vidlyftigt är discuteradt. För att blott anföra en kort reflexion, tyckes det oss, såsom vore alla de hittills försökta realisationer lika många hinder lagda i vägen för den sanna statsekonomiska upkomsten. Orsaken, hvarför guld och silfver eftersträfvast såsom mynt, är platt ingen annan än den, att de utgöra ett *allmänt* mynt, emottagas såsom värde, hvar de komma. Massan af dessa metaller var tillräcklig att verkställa allt varubyte fordom; men om rörelsen nu vuxit till en sådan grad, att de icke på långt när förså till dess drifvande; hvarföre skall man envisas att upoffra tid och alla näringars trefnad, för att åstadkomma, hvad som aldrig kan och aldrig bör åstadkommas; metallmassans jemnande med varorna, som skola röras, d. v. s. rörelsens inskränkande inom den trånga gräns, som de så kallade ädla metallernas mängd utstakar? Denna idé förutsätter, att, allt som idogheten och rörelsen växer, skulle äfven metallernas mängd växa, eller ock skulle det hårda myntets värde nedsättas och guld eller silfvermynt

i det hela blott blifva pölletter, mynt-representanter, såsom papperet. Alla länder, med inga eller åtminstone högst få undantag, hafva erfarit de olyckliga verkningarna af detta envisa bemödande att hålla penningstocken ouphörligt i likhet med den befintliga metall-massan.

För penningar måste imedlertid finnas en fond, d. v. s. anvisningen skall lyda på någonting verkligt, på en njutbar vara, som finnes och kan erhållas, då anvisningen företes. Sålunda yttras i Kongl. svenska Landbruks-Akademiens annaler för år 1815, 1 H. sid 85: "Om sluteligen en dag rätta grunderna till egendomars, nu högst felaktiga, *Värderings-method* kunde bestämmas, hvilket utgör ett af denna Akademies viktigaste föremål, hvartill han redan sökt bereda sig en väg; om jemte *Silfret*, eller i dess ställe, något *grundvärde* kunde stadgas för ett mynt, representerande Svenska producter, t. ex. *säd* eller *jern*, och som med dem kunde på vissa vilkor och till ett emot silfret bestämdt medelvärde realiseras, således oberoende af luxen, af Utrikes handeln och växel-cursen; om den förvaltning, under hvars styrelse en sådan mynt-fond blefve ställd, skulle både utgifva lån och emottaga insättningar, emot en ränta, bestående uti samma producter; så skulle förhända en utväg blifva möjlig att, genom ett utan fara utvidgadt rörelse-capital, gifva landtmanna- och slögde-idogheten i Fäderneslandet en verksamhet, som ej kände andra gränсор, än antalet af våra armar, vid den af våra fält och vår naturs productions-kraft, och i proportion deraf till en hög grad lifva svenska maufacturerne och handelsrörelsen, hvilka långt ifrån att, som stundom orätt påstås, vara landbrukets fiender eller rivaler, då skulle näras och tillväxa i dess sköte, och gå hand i hand med det sistnämnda, att ännu mer befordra folk-

ökning och allmän välmåga." Detta är det thema, som vår Förf. tagit och söker utreda. Han bestrider grundsatsen om lån på fastigheter — och han har rätt. Han har icke fallit på idén om något surrogat, något annat system, att ersätta den brist i penningmassan, som lånens uphörande skulle förorsaka, eller den att fonden för dessa lån kunde förvandlas till en fond för verkliga uphandlingar, icke just af sådan beskaffenhet, som dem Magazins-directionen bedrifver, utan sådana, hvarigenom värdet på jordbrukets producter bibehölles, och hvilka skulle kunna utsträckas vida utöfver fonden; då vid inträffande ymnigare skördar, blott en del af den uphandlade varan betaltes och det öfriga toges på kredit, såsom vi i N:o 67 yttrat oss. Detta system blef under sista Riksdag utveckladt i ett memorial, till hvilket vi hänvisa läsaren. Lånsystemet på sjelfva jorden är utan tvifvel grundfalskt, om det ock, en gång infördt, måste fortsättas, på det en för hastig brytning icke må medföra olyckliga följder. Men deraf följer icke, hvad Förf., med Landbruks-tidningen för 1815, N:o 40, antager att: "Så visst det är, att ett folks crystallisation i samhällsform aldrig kan gå för sig, utan biträde af något allmänt bytesmedel, *mynt*; så visst är ock, att, med undantag af vissa tillfälliga, snart öfvergående tids-momenter, då ett folk, vid frågan om att *vara* eller *icke vara*, är uppländt, genomglödgadt och hänfört af sitt föremål, intet annat ämne än metaller nu i den hyfsade världen kan, utan men och skada i den allmänna *inrikes* rörelsen, nyttjas såsom circulations-medel." Förf. sammanblandar Låne- och Pappers-systemet, och vacklar derföre i sina åsikter. Då han antagit metall såsom enda möjliga mynt, faller han, utan att veta hvarföre, genast på den riktiga idén, att endast *varu-*

mängden bör bestämma penningmassan, hvilket ingalunda kan äga rum, så länge endast metaller utgöra mynt, och lån-systemet går bredvid metall-systemet. Oberäkadt det härigenom föranledda vacklande, äro flera af hans tankar ljusa och läsvärda.

Andra kapitlet: *Om en för jordbruket menlig och tärande yppighet, vållad måhända äfven genom några af de anstalter, hvarigenom man vill befrämja det samma, eller samhällets välmagt*, är fullt af ädel harm öfver småsinnets pragtbegär, öfver lättja och duglöshet. Mycket är imedlertid mera framkastadt än utredt. Man hade önskat se luxens verkliga natur, orsaker och botemedel närmare utredda. Vissa tankar hafva äfven i ifvern undfallit Förf., deri vi icke äro ense med honom. Pag. 42 förekommer detta uttryck: "Hvad skall väl blifva af denna ungdom? Der äldren och ståndsskilnaden icke mera aktas, är ett folk i vådeligt stupande till sitt fall." Den som ifrar mot luxen, borde icke yrka ståndsskilnaden, hvari luxen har sin egentliga rot. Om ståndsskilnad skall finnas, så är åtminstone den, hvarom vi fått begrepp i vårt fädernesland, ingalunda att recommendera. Den uppenbarar sig hufvudsakligen just i luxen; och skulle, utan denna, icke hafva den minsta grund att hvila på. Luxen måste, åtminstone till det mesta, vara det samma som vällesnad; och då en är berättigad dertill, men en annan, för ståndsskilnadens skull, förtänkes dertör; då skall luxen föda, ej blott sina vanliga onda följder, utan äfven ståndshat och split. Luxen har för vissa ställningar i samhällslifvet blifvit stadgad, ej blott genom bruket, utan ock ofta genom lag. Uphäf denna yttre, fattiga skilnad mellan medborgare-klasserna, och luxen skall förlora sitt mäktigaste stöd.

(Forts. e. a. g.)

UTLÄNDSKA NYHETER.

Frankrike. (Nyheterna gå till d. 1 dennes). Ständigt nya arresteringar vid alla legioner. Dessa flyttas och marchera ouphörligt. Då Meurthe-Legionen lemnade Paris natten före d. 20, utvåkade soldaterna alla möbler ur Casernen och visade den grusligaste förbittring. Pairernas utskott till undersökning af complott-målet arbetar med förhören, och af de 46 personer, som d. 29 Aug. voro arresterade, blefvo åtta lösgifna. En stor mängd har sedermera blifvit arresterad både i hufvudstaden och vid många legioner i provinserna. Chefen för hela complotten, Cap. Nantil, har undkommit, jemte flere andra. En Officer vid General-staben har upptäckt hela planen. Man hade bland soldaterna utspridt Bonapartes död och ville proclamera hans son, för att, som de sammansvurna trodde, göra sig Österrike bevåget. Man är allmänt förvånad öfver denna plan; ty Bonaparteska partiet är högst obetydligt, och den unga Napoleon befinner sig under Österrikiska Kejsarens ögon. — Man utspridde, att ett blodigt slagsmål i Paris ägt rum mellan de Schweiziska och Franska garderna; men hela anledningen till ryktet var, att en full Fransk soldat öfverföll en på post stående Schweizare. — Bellart är återkommen till Paris; hans ärende till Brest var att utforska allmänna sinnesstämningen. Hur han i B. blef bemött, är redan berättadt. Dep. Guilhem måste använda hela sitt inflytande, för att skydda honom mot värre misshandling. På knutarne anslogs, så snart han kom dit: "Ney's mördare fins inom våra murar."

Väl en väntar man allmänt skola utfalla till de liberalas fördel.

England. D. 29 Aug. Då, såsom förut är berättadt, Drottningens ombud, på Lord Liverpools motion, singo tillstånd att när och huru ofta som helst förhöra vittnena; var Lord Erskine glad, att huset, såsom Gilblas, går tillbaka, då det icke kan göra något annat; hvad som nu blifvit beviljadt, var hvarken mer eller mindre, än hvad man förut erbjudit, till ersättning för vittnesistan. — Sedan äntligen de förberedande debatterna voro slutade, examinerades uppapperskan Krantz af Brougham, i synnerhet om hvad hon och hennes man fått för resan till England. — Det andra vittnet, som hördes den dagen, hette Bianchi och var portvaktare vid världshuset Gran Bretagna i Venedig. Han hade sett Prinsessan köpa den omtalade guldkedjan och hänga den om Bergamis hals. En annan gång, då Prinsessan var i Venedig, ha-

de han sett henne spatsera arm i arm med Bergami, som då var decorerad och kallades Baron. Denman anställde contraförhör. Vittnet, likasom alla de följande, sade sig icke vänta någon belöning för resan till England.

D. 30. Paulo Caggazoni, murmästare, som arbetat vid Villa d'Este, vittnade, att han sett Prinsessan och Bergami cusamma i en båt på sjön bredvid Villan. Han hade sett Bergami skjuta Prinsessan i en liten chaise, och sedan Prinsessan på samma sätt skjuta honom. Äfven hade han sett dem gå ensamma in i en sal, der statuer funnos, föreställande Adam och Eva, på hvilka de borttogo fikonslöfven, skrattade och pratade. Contraförhörd af Lushington, i synnerhet om det föregående förhöret i Milano, om sättet att förmå honom komma till England och om hvad han der gjort. — Jeronymus Miardi, trädgårdsmästare i Villa d'Este, vittnade, att han förut känt Bergami, då denne var vid tullen och märkte vinfat; att han ofta sett Prinsessan och Bergami gå arm i arm, ro i en båt och skjuta hvarandra i den omtalade chaisen. En gång såg han dem kyssas, men som han stod bakom, kunde han icke säga, om det var på munnen eller på kinden. Contraförhörd af Tindal. — Paulo Oggioni hade tjänt Prinsessan såsom under-köck, ofta sett henne och Bergami promenera tillsammans, komma i köket och äta. Han hade sett Mahomet dansa inför Prinsessan och härmade hans åtbörder, dem han sade Prinsessan hafva sett med nöje; han hade sett flera baler hos Prinsessan, och alla från granskapet, som kommit dit, hade varit sämre folk. — Louise Dumont, Prinsessans första kammarfru, hade följt henne till Neapel och berättade, hvad som tilldragit sig der, dagen efter ankomsten. Hon hade sett Bergami i skjorta och tofflor komma ur sitt rum och gå in i Prinsessans. Alla märnar syntes den stora sängen begagnad af mer än en person, och den lilla icke af någon. Vittnet mindes maskerad-balen, der Prinsessan, klädd som Historiens Genius, visade sig med blotta armar och bröst och i ett sådant draperi, som man ser på mythologiska tafflor. I alla omklädningar kom Prinsessan på balen, hållande under armen Bergami, som ännu var löpare. Efter några tvifvelsmål, angående öfversättningens riktighet (förhöret skedde på franska) uppskötts förhöret till den följande dagen.

D. 31. Mamsell Dumonts förhör fortsattes och räckte till kl. 4 e. m., då huset åter ajournerade sig, emedan vittnet, tolken och sjelfva Lorderne voro alldeles uttröttade. — D. 1 Sep-

tember. Williams begynte contra-förhör med Dumont, och företedde ett bref, som hon skulle hafva skrivit och hvaröfver hon alldeles icke ville förklara sig, ehuru William sade, att han skulle fråga henne till midnatt. Under en debatt, som derpå upstod, om brefvets läggande till protocollet, afträdde vittnet oförmodat på 10 minuter, hvarunder Grefve Grey vid skranket samtalade med Drottningens ombud. Då vittnet återkom, uplästes brefvet, som innehöll de högsta loford om Drottningen. Vittnet nekade icke alldeles, att hon skrivit något sådant till sin syster. På tillfrågan förklarade domarne, att ett papper, som icke blifvit framlagdt för vittnet, icke kunde anses bindande.

Addresser till Drottningen inkomma ännu allt jämnt. På en från Bridports invånare svarade Drottningen bland annat: "såsom ondskan och falskheten vanligtvis sluta med att motarbeta sina egna planer, hoppas jag, att det skall gå så nu och att min seger öfver mina fiender skall påskyndas af sjelfva den bitterhet, hvarmed jag blifvit förföljd. Derigenom att Öfverhuset vågat göra sig till domare öfver mitt upförande och betvifla mina seders behörighet för den höga rang, jag innehar, har huset stiftat ett prejudicat, som snart eller sent skall hafva vigtiga följder. Om en sådan undersökning kan företagas mot en Drottning, skulle den icke kunna slutligen företagas mot den regerande Monarken? Något framtida Öfverhus skulle i sin vishet kunna besluta att rycka spiran från hvarje Konung, som icke är ett fullkomligt mönster af nyckterhet, välgörenhet och mildhet. Men då de, som tillvälla sig, att vara moraliska censorer, sjelfva böra gifva exempel af alla dygder, så skall folket kanske engång komma och fråga, om dessa domare sjelfva utvärda en dylik moralisk pröfning. Om endast den, som är utan fel, bör kasta första stenen, så skall det vara min heligaste förbindelse, att nedkalla en högre magts barmhertighet öfver denna domstol, som i mitt mål så högtidligt gör sig sjelf på en gång till domare, åklagare och lagstiftare."

I ett svar till invånarne i Reading yttrar Drottningen: "en regering, som icke mer kan hindra förståndets och uplysningens gång, än den kan hindra ebb och flod och planeternas lopp, borde i tid yeta att vika för denna opinionens magt, som är oemotståndlig, och innan det är för sent, rikta den till resultatet, som, utan att sätta allmänna lugnet i fara, öfverensstämma med tidehvarfvets uplysning och befordra den civiliserade människans största intressen."

I en sammankomst af invånarne i församlingen Mary-le-Bone, blef beslutet, att församlingen med ovilja och harm såg de steg, som blifvit af Konungens Ministrar tagna mot Drottningen. Flea beslut proponerades af Lord Fitzgerald, Herr Whitbread, med flera. Ett beslut innehöll, att en subscription skulle öppnas, för att skaffa Drottningen en årlig inkomst, värdig dess rang, och att förvaltningen af de sålunda samlade summor skulle anförtros åt sex Lorder och sju medlemmar af underhuset. Lorderne äro: Hertigarne af Bedford, Devonshire, Norfolk, Leinster, Hamilton och Somerset; Underhus-ledamöterna äro Noel, Moore, Hume, Wood, Whitbread, Burdett och R. Wilson.

Ungefär 200 Hannoverska soldater komma till London, för att utgöra ett personligt lifgarde för Konungen. — Ordres äro gifna om leverering af en betydande mängd sängar och möbler till Towern, likasom man där väntade höga statsfångar.

Spanien. I Cadiz har Riegos aflägsnande väckt mycken bestörtning, emedan mördarne d. 10 Mars ännu icke äro dömda och befallning kommit, att Leonska arméen skall lemna Cadiz, S. Fernando och Caracca. — Cortes's deputation, som till Konungen öfverlemnade beslutet om Jesuiternas uphäfande, har blifvit nådigt emottagen. — I Madrid är man icke utan oro. Partierne blifva allt häftigare; och Riegos vägran att gå till Galicien, innan grundlagarna äro stadgade, skall hafva föranledt Krigsministerus afsked. — Den Ryska noten väcker häftiga ord- och skriftväxlingar.

Många ägare af Fidei-commissor hafva begärt och fått försälja dem. — Krigs-Ministern Marqués de las Amarillas har fått afsked.

De truppar, som gingo genom Lugo, för att förfölja stråtröfvare, kunde icke förmå nationalmilicen där att samlas, och beslöto därför att besätta dess poster. Officerare gingo sina två timmar på post, med musköt och patrontaska; Öfversten gjorde Capitaines tjenst. Invånarne förstodo ändtligen piken, och följande dagen intogo de i god ordning, men något skamflata, sina vakter. Man har aldrig förr sett eller trott, att soldater kunde gifva ett efterdöme i medborglighet.

Neapel. Man har märkt, att de gamla provincial-namnen: Irpiner, Dauner, Lucaner, Peligner, Samniter, Penceter, Bruttier åter med stolthet upptagas. Pepe synes komma att gå af.

Sicilien är långt ifrån lugnt. Constitutionen är väl antagen i Messina och Catania; men landt-

folket öfver allt visar stor lust till oro och plundring. Från Palermo hafva åt alla håll uttågat revolutionärer, för att upvigla ön, och redan begått excesser. Palermitanernas förslag till Neapel skola hafva varit: of- och defensift förbund; Spanska constitutionen, men oafhängighet; Kronprinsens yngsta son till Konung; afträddande af fjerdedelen af flottan och utväxling af fångar. De från Palermo återkomna medlemmarna af deputationen lära icke hafva haft antagligare förslag; hvarföre hela deputationen beredde sig till återfärd. Gen. Fl. Pepe har oförmodadt återkommit från Messina. Redan förut hade man begynt inskeppa truppar, för att gå till Sicilien. Den provisoriska af folket tillsatta regering i Palermo har till President Cardinal-Erkebiskopen och till bisittare åtta af de förnämaste män, hvaribland den ditsända Vice Kungen, Settimo.

Öfra Italien. I Rom tagas utomordentligt stränga försigtighetsmått mot utlänningar, hvilka alla måste inställa sig, för att lå förnyelse på tillförelsen att stadna kvar i Kyrkostaten. Denna torde vägras Neapolitaner och Spanjorer. Tyskarna få ej vika från en viss föreskrifven gata o. s. v. På många ställen förefalla täta arresteringar för demagogische Umtriebe, och de Österrikiska trupparna väntas med ängslan. Courierer gå ofta mellan Rom, Turin och Wien. — På det brottet att vara Carbonaro är i Österrikiska staterna dödsstraff utsett. — Man påstår, att i Sardinska Konungens conseil är ett starkt parti för det constitutionella systemet.

En sådan note, som den redan omtalade, angående Italiens angelägenheter, skall vara af Österrikiska höfvet afgifven till det Sardiniska. Detta seduare har förstärkt sina gränsfästningar, och har 50,000 man sköna truppar till sin disposition.

Tyskland. Konungen af Baiern skall äfven hafva varit inviterad till monark-sammanträdet i Pesth. — Österrike tros äfven i år komma att gifva ett lån på 40 millioner.

Stockholm. Under denna vecka är på metallvägen härstädes utclareradt, och under lastning liggande circa 7,200 Skeppund.

STOCKHOLMS COURIER

Thorsdagen den 21 September.

Sine ira, studio et metu.

*I anledning af Granskarens tankar om
Båtsmanshället i Hernösand och Wexiö.*

(Forts. och slut från N:o 75).

Den alfvarsamma bestraffning, hvar till Granskaren dömer oss för våra anmärkningar, dem han kallar angifvelser, kan då icke komma att grunda sig på någon förgripelse mot högsta maktens beslut, än mindre mot Konungens höga värdighet. Frågan är blott, om vi uti sjellva saken hafva rätt eller icke. Skulle vi hafva fällt ett oriktigt omdöme, då vi sagt, att förhållandet, hvaröfver skulle dömas, i frågorna om båtsmanshåll för Wexiö och för Hernösand, var uppenbarligen lika; så hemställa vi, huru alfvarsam bestraffning detta kan förtjena. Se här imedlertid några reflexioner, hvilka torde böra komma i öfvervägande, innan man fördömer oss.

Konungens Befallningshafvandes i Wexiö beslut, som Kongl. Maj:t fastställt, innehåller, att af stadens uppördsverk vore upplyst, det stadens ordinarie båtsmanshåll vore fördeladt efter borgerskapets öretal eller det förhållande, som iakttages af borgerskapet vid debitering af Krono-utskylder och afgifter i och för borgelig näring och rörelse, och således icke efter hus och tomt, som borgare äga. Detta skulle vara yttersta grunden för det omdömet, att båtsmans-

hället i Wexiö icke är ålagdt stadens fastigheter, och att således den afstådda lösningsrätten till dessa fastigheter icke berättigar borgerskapet i staden att fordra deltagande i båtsmanshället af dem, till hvilkas fördel denna lösningsrätt är afstådd.

För att kunna komma till ett sådant omdöme, måste det likväl vara afgjort, först att stadens uppördsverk är rätta källan till kunskapen om båtsmanshällets ursprungliga åläggande, och dernäst att icke blott borgare, som ej äro husägare, bidraga till båtsmanshällets utgörande (hvilket Konungens Befallningshafvande funnit af uppördsverket), utan ock att sådane borgare gifvas, som icke deltaga deri, ehuru de äga hus (hvilket åter lär vara omöjligt). Har man deremot med uppördsverket ingen ting annat bevisat, än att både alla borgare, som äro, och de som icke äro husägare, hafva sin andel i båtsmanshället; så har man endast bevisat, att detta onus ej påføres *ensamt* hus eller fastighet, men icke att hus och fastighet äro derifrån befriade.

Tjenar åter uppördsverket icke till upplysning om yttersta grunden för skyldigheten till båtsmanshåll; så blir allt detta likgiltigt — och sådan är verkligen händelsen. Sättet att utgöra båtsmanshället kan genom åsämjande mellan borgerskapet vara regleradt efter välbehag och bevisar visserligen ingen ting om ursprungliga beskaffenheten

af nämnde skyldighet, ehuru en sådan reglering må innéfatta hela grunden för upbördsverket.

Redan här af följer, och följer *uppenbart*, att Konungens Befallningshafvandes af Kongl. Maj:t fastställda beslut åtminstone icke är motiveradt, i fall det skulle vara riktigt. Ty den rätta frågan återstår att utreda: instämmer den i Wexiö stads upbördsverk införda fördelning af båtsmanshållets utgörande med hvad som vid dess första åläggande stadgades? — så vida nemligen fråga är, hvad som finnes *ålagdt*, icke huru det blifvit *utgjordt*.

Efter alla de underrättelser, vi kunnat få, är denna pålaga, i Wexiö liksom i städerna öfverhufvud, icke vid dess införande på något sätt fördelad, utan lagd *på staden* collectift. Men skulle genom sjelfva påbudet härom någon fördelning möjligen vara gjord; så kan det dock visserligen icke vara en fördelning på borgerliga rörelsen inom staden. All rotering i Sverige är grundskatt. Wexiö stad är roterad med åtta båtsmän, och sjelfva staden måste häfta för deras underhållande. Borgerliga rörelsen kan blifva af större värde än hela stadens grund; och man kan då finna lämpligt, att denna rörelse, och icke stadens fastighet ensam, vidkännes alla stadens utskylder och besvär. Detta måste stå i borgerskapets eget godfinnande. Men om borgerliga rörelsen en gång skulle nedsjunka så, att ingen utskyld vidare derpå kunde grundas; ville man väl då göra båtsmanshållet till en bevillning, som med borgerliga rörelsen kunde försvinna? Inser man icke, att så vida båtsmanshållet skall vara grundskatt, den yttersta säkerheten dertöre, fonden, af hvilken den till slut alltid skall utgå, ej kan vara något annat, än stadens jord och grund? Om det berodde af borgerskapet att på sin borgerliga näring, förflytta en utskyld, från

början lagd på stadens jord; och om detta skedde, så länge borgerskapet ensamt ansvarade för alla stadens pålagor; så kan väl borgerskapets *då* ostridiga rätt att återflytta utskylden på stadens jord icke hafva gått förlorad derigenom, att borgerskapet *sedemera* fått rätt till biträde af andra i utgörande af hvad staden åligger.

Vi fråga, i anledning här af, de sakkunniga (bland hvilka måste räknas den, som contrasignerat beslutet), om icke i allmänhet våra städers båtsmans-rotering står i förhållande till städernas jordrymder. Men i all händelse tro vi det vara *uppenbart*, att städernas jord, hus och tomter, aldrig äro lottlösa i deras båtsmanshåll, och att ingen dermed besvärad stad finnes, der icke båtsmanshållet ligger på fastigheten, och hvars borgerskap icke har lika anspråk på befrielse från så mycket af detta besvär, som svarar mot den fastighet, hvilken ej äges af borgare.

Skulle vi här i möjligen misstaga oss; så blefve det ej mindre *uppenbart*, att upbördsverket i *Hernösand* bordt rådfrågas, så väl som upbördsverket i *Wexiö*. Att så skett, dertill finnes likväl i den Kongl. Resolutionen för *Hernösand* ej något spår; och vi fråga våra Herrar granskare, men i synnerhet Herr Föredraganden: skulle det icke på detta senare ställe haft samma verkan, som på det förra, om man gjort den upptäckten, att afgifterna till båtsmanshållet, enligt upbördsverket, utgå endast af borgerliga rörelsen? Hade icke *Hernösands* borgerskap då varit lika litet berättigadt, som borgerskapet i *Wexiö*, att njuta bidrag i detta besvär af öfriga ägare och innehafvare af stadens jord? Hvad *Tidningen Granskaren* härom säger, nemligen att båtsmanshållet i *Hernösand* verkligen skall utgå både af borgelig näring samt hus och jord gemensamt, grundar sig på den kända

nedom af ämnet, som Redactionen af samma tidning kunnat förskaffa sig, och icke på någon kännedom, som hämtas ur den Kongl. Resolutionen. Det har således ej heller ingått i grundläggningen af denna nådiga Resolution.

Hvad Herrar Granskare på detta sätt förskaffat sig, är likväl ingen ting annat, än den underrättelsen, att alla Hernösands invånare förenat sig om ett sådant utgörande af båtsmanshållet, som sagdt är. Denna underrättelse, hvartill källan dock icke upgifves, vilja vi antaga, om så behagas, utan vidare bevis. Deraf följer då, hvad vi redan anmärkt om Wexiö, att stadens upbördsverk (fördelningen af dess utlagor) kan upgöras efter invånarnes godfinnande, och att sjelfva grunden för de utskylder, som på detta sätt fördelas, måste sökas annorstädes. Att en förening stadens borgerskap eller invånare imellan skulle i Hernösand kunna minska stadens allmänna skyldigheter, är lika omöjligt, som att de i Wexiö skulle ökas genom en sådan förening om sättet för deras utgörande. Om båtsmanshållet i Hernösand varit från början lagdt på borgerliga rörelsen; så skulle det icke berott af närings- idkande borgerskapet att genom en öfverenskommelse sig imellan flytta detta besvär på sin jord och hus, för att sedermera få andra ägare af jord och hus förpligtade till deltagande deri. Har samma tyngd i Wexiö från början lagdt på staden, följaktligen på dess jord och grund; så kan en dylik förening om dess öfverflyttande på borgerliga näringen och upbörds- verkets inrättande derefter icke rubba skyldigheten för stadens jord och grund att ytterst häfta för båtsmanshållets utgörande.

Herrar Granskare påstå, att båtsmansvacance-afgiften i Wexiö aldrig utgått af annat än öretal, eller i mån af borgerskapets

täxering till kronö-utskylder och afgifter för borgerlig näring. Detta påstående är icke taget ur Kongl. Maj:ts nådiga beslut, som härom endast innehåller, att båtsmanshållet (för närvarande) är fördeladt efter öretalet. Men om ock Herrar Granskare skulle hafva rätt; så hafva de lika litet svarat på frågan, hvilken icke är, huru vacance-afgiften längre eller kortare tid utgått, icke ens huru sjelfva båtsmanshållet ända från dess början (som var förr än vacance-afgift upkom) blifvit utgjordt, utan endast, vi upprepa det, huru denna börda i sin uprinnelse varit staden pålagd.

Härmed förfaller äfven det skäl, som skall hämtas från förhållandet med extra båtsmans-rotering för Wexiö stads jord. Denna så kallade fundations- och donations-jord har år 1811 blifvit belastad med 9 extra båtsmän. Nå väl, hvem underhåller dem? Utan tvifvel stadens jord- och husägare, således, till den ojemförligt största delen, detta samma stadens borgerskap, som vållade jordens extra roterande genom sin upgift, att båtsmansvacance-afgiften var ett onus, hvilket åtföljde borgelig näring, och icke hus, tomt, röstetal, donations- eller fundationsjord. Hafva vi rätt i hvad vi hittills anmärkt, att upbördsverket, om än af borgerskapet sjelft ansedt såsom en beskattningsgrund, dock ej kan vara det, och således icke befria stadens jord från de densamma ålagde skyldigheter; så torde vi kunna fråga: skall denna borgerskapets ogrundade upgift till dess egen skada blifva mera grundad derföre, att den redan förut tjent att ådraga borgerskapet en tyngd, som det, genom uplysning om ett annat förhållande, skulle kunnat undgå?

Uti beslutet angående Wexiö återstår ett skäl, som Granskaren ej funnit godt att begagna eller försvara. Derigenom, att stadens husägare deltaga i inqvarterings-skyld-

digheten och efter deras jordandelar uti skjutsningsbesväret, sägas de uppfylla de uti 1810 års Kongl. Kungörelse bestämda villkor för besittningen af hus och tomt i städerna. När denna nådiga kungörelse ålägger skjutsningsbesvär, inqvartering och båtsmanshåll; så har den, som är skyldig att deltaga i alla tre, icke upfyllt sin skyldighet dermed, att han deltagit i de två, skjutsning och inqvartering. Imedertid hade det lika väl gått an att förfäktat detta skäl, som de öfriga, i fall de alla äro lika goda.

Man gör sig uti en not betänklighet deraf, att då borgerskapet öfverenskommit om ett visst sätt till utgörande af sina onera, hvaribland räknas båtsmans-vacance-afgiften (medgifvet således, att blott *öfverenskommelse* är grunden för upbördsverket) det skulle vara orimligt, att, för hvarje gång, en egendom till annan än borgare försålles, undantag från en sådan öfverenskommelse skedde. Denna betänklighet förfaller likväl tydligen, när man föreställer sig den lätta utvägen, att på en gång uphäfva nämnde öfverenskommelse och göra en ny fördelning, hvarigenom vacance-afgiften lades endast på hus och jord, då följden blefve, att hvarje fastighetsägare, (borgare eller annan), utgjorde sin gifna lott i besväret efter ägande fört, och ingen rubbning vidare behöfde göras vid ombyte af ägare. Svårare måste det i alla fall blifva att i Hernösand, om vacance-afgiften der utgår både af borgerlig näring samt hus och jord gemensamt, utmäta andelen i detta besvär för hvar och en husägare, som icke är borgare, och som således deltagit deri blott för hus och jord, men icke för borgerlig näring. Herr Netzels upgift, att det utgöres till hälften af hvardera, skulle kunna kallas *en lösligt framkastad upgift*; och det med något större skäl, än han så benämner ett omdöme af oss om sjelfva lagtillämpningen i ämnet.

Sådant är vårt försvar. Man döme nu, om det är straffvärdt, att vi vågat kalla *uppenbart*, hvad vi på detta sätt tro oss hafva ådagalagt, nemligen att förhållandet med båtsmans-roteringskyldigheten i Wexjö och i Hernösand är lika. Skulle det, icke desto mindre, möjligtvis vara olika; så hafva vi åtminstone visat, att våra motståndare icke upptäckt, hvari denna olikhet ligger, samt att de grunder alldeles icke gälla, hvarmed man velat bevisa den; och vi våga tro, att man ej heller döljer hos sig sjelf någon kunskap härom, då man företager sig att göra allmänheten reda för saken, ehuru svårt vi må hafva att föreställa oss, det den, som föredragit henne inför Konungen, icke skulle gjort sig sjelf all nödig reda, innan han gick att tillstyrka så olika beslut i samma ämne.

Äfven vi hafva med våra anmärkningar för ingen del velat kasta skugga på någons afsigter eller tänkesätt; ty hvad gemenskap har väl sådant med saken? Må alla vara så fria som vi från *fruktan och förebråelse!* Vi anse också visserligen *missstag uti hvad ämne som helst möjliga och uti invicklade ekonomiska besvärs mål ganska ursäktliga*, ehuru vi för vår del icke funnit denna fras lämplig på förevarande fall, som synes oss ganska litet invickladt, ja tvertöm nästan lika enkelt, som vigtig och verkande på en talrik corporations närvarande och framtida rättigheter. Till och med våra motståndares förfarande förutsätter, att saken skall vara tydlig och klar; ty huru omenskligt annars, att döma oss till så *alfvarsam bestraffning*, i fall vi misstagit oss!

Vi tillåta oss aldrig anmärkningar öfver småsakers eller mörka och tvifvelaktiga frågors behandling af embetsmyndigheter, emedan sådana ämnen dels icke äro af medborgligt interesse och dels

öfverstiga våra ringa krafter. Vigtiga och ögonskenliga skola de misstag vara, som inför allmänheten framställas, för att kontrollera allmänna ärendernas gång — viktiga, på det allmänhetens blick ej må försmå dem, och ögonskenliga, på det, äfven i strid med vår inskränkta förmåga, ingen må kunna bortblanda sanningen och inbilla den oväldige, att anmärkningarna sakna fog.

Just på detta sätt är det, som vi hoppas undvika all förebråelse, att *den fria yttranderätten* genom oss förlorar något af sin kredit hos Regeringen eller Nationen. I den mån våra insigter vidga sig, skola vi äfven utsträcka området för vår granskning. Om vi i samma mån reta emot oss mera larm och skrän och förmäningar till största urskillning och varsamhet; så smickra vi oss deremot, att deras verkan och beholvet af vederläggning icke skall i lika mån ökas. Vårt hopp om bildningens allt mer allmänna utbredande och mera opåmint rättvisa åt förnuft och sanning kan oss icke betagas.

UTLÄNDSKA NYHETER.

England. D. 2 Sept. Mlle Dumont contraförhördes af Williams. Hon hade, för att undergå förhör i Mailand, blifvit hemtad dit af Sacchi. En gång, sedan hon kommit till England, hade hon inför en henne obekant embetsman aflagt ed, men icke blifvit förhörd. Brougham lät vittnet gå ut och påstod, att hennes utsagor redan voro kraftlösa, emedan hon stod under förbindelse af tvenne eder. På Lord Cantzlerens invärdning, att detta icke kunde discutas, förr än efter contraförhöret, inkallades vittnet åter och förhöret fortsattes. Ty hennes bref uplästes, hvaraf det förra, dateradt från Colombier d. 8 Febr. 1818 och ställdt till hennes syster, var fullt af ånger och bekymmer öfver hennes förhållande till Prinsessan, som misstänkte henne för otacksamhet. Hon berättar, huru hon blifvit öfverhopad, i synnerhet af förnämt folk, med frågor angående Prin-

sessan; huru hon, i stora sällskaper, uphöjt H. K. H:s förträffliga egenskaper; huru åhörarne varit rörda; huru vittnet haft en anteckningsbok, som circulerat och begärligt blifvit läsen, emedan den mycket innehöll om "la meilleure et la plus aimable Princesse de l'Univers," hvilken hon önskar "måtte blifva känd för hvad hon verkligen är och vinna fullkomlig rättvisa." Hon berättar derpå, huru en okänd lemnat henne ett bref utan underskrift, hvori henne föreslogs att resa till London, under förevändning att blifva gouvernante, och lofvades hög protection och en brillante fortune innan kort; imedertid anvistes henne en banquier, på hvilken hon fick draga så mycket penningar, hon önskade. Hon hade dock uptäckt snaran och aktade sig. "Du ser, med hvilken skyndsamhet vår ädelmodiga välgörarinna's tjender alltid handla; det måste ouphörligt finnas spioner omkring Henne; ty knappt hade jag lemnat Pesaro, förr än det var känt i Europas hufvudstad. Man har trott sig i mig finna en hämdlysten och äregirig; men jag är det, Gudske lof, icke, och penningar, fångna på samvetets och pligtens bekostnad, skola ej fösta mig, äfven om jag vore i yttersta nöd." Det andra brevet var till Drottningen och innehöll böner och recommendationer för Dumont sjelf och hennes systrar. — Efter några frågor, förklarade vittnet sig hafva skrivit breffen så smickrande, på det Drottningen icke, för hennes upföraude, måtte köra bort äfven systren. Hon sade sig veta, att Drottningen fruktade, det hon skulle tala mot Henne eller resa till England; derföre hade hon velat visa, att hon icke skulle göra det. — och hon visste, att alla bref upsnappades.

D. 4 afhöordes elfva vittnen, hvilka alla berättade om förtroligheten mellan Drottningen och Bergami, och till största delen icke contraförhördes.

D. 5 förhördes Gius. Sacchi, hvilken förut tjent i Italienska arméen under Bonadarte och 1803 på valplatsen blifvit nämnd till Lieutenant vid Cavalleriet; som antagit många namn och än hetat Sacchini, än Milani, än något annat, hvilket han fick förtiga, emedan det kunde ådraga honom led-sambeter; som slutligen år 1816 gått i Prinsessans tjänst såsom löpare och stallmästare (egenligen som hufvudman för spioneriet mot Prinsessan, det tyckes all ting tillkännagifva). Han hade en gång fört en depeche till Hertiginnan af Parma och återkommit med Dess svar till Prinsessan, då Hon satt till bords med Bergami. H. K. H. läste brevet, hvarpå Bergami tog och läste det, utan att

begära tillåtelse. Vittnet hade sett deras förtroendet och hört Prinsessan kalla Bergami min ängel, min älskade, mitt hjärta. På balarna på la Barona hade i början kommit något bättre folk; men slutligen kom der endast sämre folk och med ganska fria seder. Flickorna gingo ut från balen med karlar o. s. v. Vittnet berättade ett samtal, han haft med Prinsessan, om ett par af dessa flickor, då H. K. H. sade sig veta, att Sacchi hade fått deras favörer, Bergami påstod det samma och S. nekade det. På en resa från Rom till Sinigaglia (hvilken resa, för hettans skull, skedde om nätterna) hade vittnet ofta öpnat vagnsgardinerna, för att höra om H. K. H. befallde något, och då hade han ofta funnit henne och Bergami sofvande "med händerna på hvars annans person" (händernas och klädernas positur visade vittnet inför Huset); en gång hade han sett Prinsessan kyssa B:s hals. Vid en annan tid hade Hon rest emot B., som varit borta, stigit ur vagnen, så snart de möttes, och omfamnat honom på vägen. — Contraförhör af Brougham. Fråga upstod, om icke Sacchi erkänt sig vara en otacksam mot Prinsessan; och detta blef icke utredd. Han hade hemtat Dumont till förhöret i Mailand. Han ville icke känna en kabinetts-kurir Krause, som i Paris blifvit häktad för förfalsknings-brott. Brougham frågade vittnet hufvudsakligen om dess personliga förhållanden till de öfriga vittnena, om undersökningarna i Mailand o. s. v. — General Procuratorn förhöorde åter. Vittnet hade, då han trädde ut Prinsessans tjänst, fått en orlofsedel af Schiavini (då Prinsessans hofmästare). Att detta document icke fick intagas i protocollet, emedan Drottningens underskrift icke var bevisad vara ägta, medgaf Lord Cantzleren. Sessionen slutades med en formalitets-fråga, som skulle föreläggas domarne, angående en Gen. Procuratorns fråga till vittnet, hvilkens framställande Drottningens ombud besittidde.

D. 6. Lord Kenyon motionerade, att Huset skulle hos Konungen anhålla om afskrifter af alla de communicationer, som ägt rum mellan regeringen och Drottningens ombud, angående pennings-förskott, äfvensom upgift på alla summor, som skattkammaren lemnat för Drottningens räkning, sedan Hennes ankomst d. 4 Janii. Lord King ville hafva alla rättegångs-kostnaderna uptagna. Efter debatt blef motionen, i sitt oförändrade skick, antagen med 60 rösters pluralitet. — Förhöret med Sacchi företogs åter, och den förra dagen beslutna fråga framställdes för domarne. Den angick General Procuratorns rätt

att fråga Sacchi, om Marietti (Drottningens banquier i Mailand) frågat honom, hvarföre han vittnade mot Drottningen. Domarne afträdde. I medlertid beklagade sig Brougham, att två officerare blifvit förhörda inför Amiralitets-Rätten. Ministrarne uplyste, att detta skett, endast för att få rätt på ett vittne; äfven som de förklarade, att B:s fruktan, angående Allien-billens användande mot Mariettis son, var ogrundad; han skulle ostörd blifva i landet. — Domarne återkommo och pluraliteten besvarade frågan med nej. Vittnesförhöret begyntes åter. Sacchi hade för två månader sedan aflagt ed inför Advocaten Powell, som sade sig hafva ett bref af Lord Liverpool, att det vore nödvändigt. — Hr. Hare, Kassör hos Drottningens banquier i London, Goutts & Co., företrädde och intygade, att underskriften på Sacchis orlofsedel liknade Drottningens vanliga namntekning. — Gen. Procuratorn berättade, att några vittnen från Italien varit på vägen, men väntat om i Frankrike, emedan de fruktat elak behandling i England. Han hade dock skickat efter dem å nyö, och hoppades, de skulle komma. Begärde derföre upskof, bestriddes af Brougham och Denman. Beslöts, att Gen. Proc. skulle följande dagen framlägga sina skäl.

D. 7. Gen. Proc. tog tillbaka sin anhållan. Brougham lät hemta Majocchi och förhöorde honom länge. Derpå frågade Gen. Proc., om Drottningens ombud tänka företaga något vidare contraförhör; och då Brougham svarat nej, begynte Gen. Proc. sin resumé af alla vittnesmålen, förklarade hvilka facta han ansåg bevista, så vida Drottningens ombud icke åstadkomma motbevisning, och slutade sitt långa tal med den önskan, att Hennes Majt måtte kunna styrka sin oskuld. Han tillät sig ingen gissning, hurvida detta vore troligt eller icke; men han anmärkte, att alla de i billens inledning upgifna facta vore styrkta, till dess klara och fullständiga motbevis framdroges. — Grefve Lonsdale påminde, att vid rättegångens början hade Lord Liverpool sagt, att sista punkten i billen, den om ägtenskaps-skilnaden, var den minst vigtiga. Han trodde således, att denna punkt kunde uteslutas. Lord Liverpool opponerade sig. — Såsom Grefve Lonsdale förut föreslagit, frågade Lord Cantzleren nu Brougham, om han vore beredd på försvaret, eller om han begärde upskof. B. ville göra några anmärkingar, men afbröts af Lord Cantzleren, som sade, att han borde helt enkelt svara antingen ja eller nej. Detta förklarade han sig ej genast kunna, och Huset beslöt, att han följande dagen skulle bestämdt yttra sig. — D. 8, d.

tidningarna trycktes, öfverlade Lorderne om sättet, hvar på Drottningens ombud finge föra försvaret.

Enthusiasmen och adresserna till Drottningen fortfara. Man kan icke heller säga, att det egentligen är pöbeln, som tager Hennes parti. Då invånarne i församlingen Mary-le-Bone framförde deras address, bestod processjonen af 200 vaguar, hvaribland mer än 100 med fyra hästar. — I ett svar till Clerkenwells invånare säger Drottningen, bland annat: "Lögnen har blifvit köpt, hvar man kommat finna henne; och vittena mot mig skola kosta skattkammarne mer än flera regimenter tappra soldater. — Mina fiender älska ingen del af constitutionen, utom den förskända (valsättet?). Det är endast i denna som de lesva, röras och hafva sin varelse, som de hoppa af förtjusning och synas druckne af glädje. — De äro så intagnu af sötman af sina embeten och så sysselsatte att plundra alla corruptionens läckerheter, att de anse ingen ting verkligt, mer än det som rörer sinnena. De lesva blott för dagen och lemna åt sina efterträdare omsorgen för mårgondagen. Kanske skola de i sitt testamente hafva den glädjen att lemna åt den kommande generationen ett inbördes krig." — Skottska presterskapet har ogillat Gillespie's (som bad för Drottningen) arrestering. Där i trakten bedjes nu allmänt för henne. — Det säges, att Parlamentet snart upplöses. — Vakt har måst uppställas, för att skydda Wellington och andra Pairer mot pöbeln. — De Italienska vittnena hade dansat en Söndagsnatt (hvilket väckte mycken förargelse, emedan sabbaten hålles mycket helig i England). De syntes hafva full orchester, och en tidning frågar, hvem som batalte fiolerna.

Spanien. Om man undantager smågräl, säger ett bref från Madrid, njuta vi vår tal- och tryckfrihet i hela dess vidd. Cortes tåla mången skarp sanning; och ingen ting är heligt, utom Konungens person och familj. Ministären fördrager på ett utmärkt sätt följderna af det system, hvarigenom den blifvit uphöjd. Allmänheten uplyses allt mer och mer, och bildar ett förståndigt, för ytterligheter obenäget parti. Detta utgör äfven Cortes's pluralitet och har öfverhanden vid omröstningarna, utantill egentligen hafva ljungat från en tribun, där talare af profession blänka. Helt annorlunda trodde många till Madrid ankomna främlingar sig finna det. Ingen söndring, ingen gränslinje finnes mellan de deputerade. Hvar och en röstar efter sin öfvertygelse; ingen högra eller vänstra sida vet man om; de, som under förra regeringen mest höllo, yttra i allmänhet de moderataste tänkesätt-

ten. Den Kongl. Ex-Procurator-Fiscalen Rom. Alpuente är en bland de hetaste försvarare af stränga mått och steg, men dock i constitutionel mening; man förlåter honom det, såsom en gammal vana, hvilken hängt kvar från hans förra embete. Grefve Torreno är mild och lugn, och Ministären finner i honom, om ej något förklaradt stöd, dock åtminstone en billig och anständig motståndare. Denna unga man har från sina resor i England och Frankrike hemfört ett förråd af kunskaper och erfarenhet, hvarför fäderneslandet skall veta att tacka honom. Flores Estrada, Mart. de la Rosa, Cepero och i allmänhet de förut landsflyktige bekänna sig till försonlighetens grundsatser och hafva skyndat att afsäga sig all personlig harm. Allt som ämnena gifva anledning, märker man, att national-församlingen äger inom sig många kunskaper och uplyst frihetskärlek. Vår revolution är icke mindre märkvärdig genom det sätt, hvarpå den utvecklar sig, än genom det, hvarpå den skedde. Konungen har af själ och hjerta ställt sig i spitsen för det constitutionella systemet. Det skulle vara svårt att fara vilse under detta banér, som förenar allt och gör det möjligt och lätt. Man har anmärkt, att då Cortes, af fruktan för de contra-constitutionellas ränkor ville lemna en utomordentlig magt i Ministrarnas händer, förklarade sig desse kraftigt deremot. En sådan strid kunna andra länder icke upvisa. I detta förtroende till Ministrarne hade imedlertid Krigsministern ingen del. Man hade märkt, att han gärna befordrade inconstitutionella. Många besvär mot honom inlupo, och hans afskeds-ansökning beviljades ändtligen.

Riego, Baños och Arco-Aguero hafva, i sitt och Leonska arméens namn, hos Konungen och Cortes besvärat sig öfver nämnde "observations-cörps" upplösning. De begära Cortes's intercession mot ett beslut, gifvet af en hand, som förer staten i en afgrund, och sluta med den försäkran, att de och deras trupper utan undantag skola lyda ordres, gifna med lagstiftande magtens bifall, men inga andra. Detta var dock allt riktadt emot Krigsministern; och sedan, äfven efter hans afsked, de öfriga Ministrarne enhälligt tillstyrkt Leonska arméens upplösning, tros den komma att lyda. — Lag-utskottet har föreslagit, att majorater väl borde finnas, men inga med mer än 80,000 ducaters inkomst för Grander, 40,000 för Titulos och 20,000 för privata; intet under 6,000.

Neapel. På Sicilien finnas två Vice Konungar och en dubbel regering. Giuntan i Paler-

mo, med den ena Vice Konungen till ledamot, tillvällar sig magten öfver ön. Den andre, Fürst Scatletta, utfärdar sina befallningar från Messina. Giuntan har upmanat alla städer och orter på ön att afskudda sig Neapels öfverherrskap och sända deputerade till Palermo, för att bilda det oafhägiga parlamentet. Spanska constitutionen förklarar Giuntan vara med enthusiasm emottagen; men afhängigheten af Neapel har folket icke kunnat lida. Deputationens återkomst från Neapel med oförrättade ärender har gifvit Palermitanska Giuntan anledning till deciderade steg. Truppar utsändes åt alla håll, att kufva de Neapel ännu tillgifna orter (Messina, Trapani, Catanea, Siracusa och några fler). I Giuntan hade, redan före upmaningen från Palermo, en strid uppstått mellan folket och Stadens regering. Folket segrade, sände genast depecher till Palermo och förfrågade sig om sättet för valet af deputerade. I Calatanissetta gjordes häftigt motstånd. D. 8 Aug. kommo Palermitanska truppar dit, under Fürst S. Cataldo. Förgäflves underhandlade han, tills hans corps vuxit till 8000 man, då han intog några viktiga förposter och hos folket i staden märktes en fördelaktigare sinnesstämning. Underhandlingar om stillestånd begyntes, men dölde blottett förräderi. en stund derefter anfölls Cataldos förposter, och många stupade. Då rusade hans truppar, förbittrade, fram och togo staden med storm, som kostade många invånare lifvet, men tillika förde staden på oafhägighetens sida, Trapani är blockeradt. Catanea är en öppen stad och torde icke kunna göra motstånd; men destomer Messina och Siracusa, som äro starkt befästade. All communication från Palermo med Messina och fasta landet är afbruten. Palermos truppar äro redan 60,000 man, illa disciplinerade, men väl beväpnade och entusiastiskt nitiska för sitt ändamål (oafhägigheten). — Kapare från Palermo begynda redan oro Neapels kuster. — Truppar afgå allt jemnt från Neapel till Messina, så att man kan vänta ganska blodiga upträden på Sicilien.

I Neapel äro Carbonari högst förbittrade mot fordna Ministern de' Medici, och fordra hans bestraffning. De hafva åter velat angripa hans hus; men en cavalleri-patrull hindrade det. Man tycker sig märka, att Ministrarne ännu räkna på Medici, i synnerhet på hans inflytande vid främmande hof. — D. 15 Aug. gjorde Carbonari, med Gen. Pepe i spitsen, en procession till den hel. Jungfruns ära. De hade förut låtit iuviga sina va-

pen och trefärgade fanor. Bajonetter och dolkar blixtrade jemte sacramentet; och Prester välsignade dem. Spänningen mellan Carbonari och arméen synes tilltaga. Och att Carbonari icke äro funder att förakta, bevisar den utkomna listan på dem. Deras antal skall stiga till 642,000.

Frankrike. Inga nyheter af vigt; endast fortfarande arresteringar och truppars marcher till Brest och andra orter, dem man anser oroliga. Bellart blef, såsom sagdt, hulpen ur Brest af Gulheim. Han hade varit så rädd, att han länge suttit i en spis.

Den så kallade Europeiska commitéen, som länge funnits i Paris, för reglerande af Europas allmänna angelägenheter, säges åter skola sammanträda, bestående af de stora magternas Ministrar och Franska Ministern för utrikes ärenderna.

Tyskland. Det tros, att flera furstar af Tyska förbundet skola komma till Pesth; Kungarna af Baiern och Würtemberg lära redan vara inviderade. För denna congress skall framläggas planen till bildande af en Italiensk confederation med Österrikiske Kejsarn i spitsen. — Duca di Gallo hade redan begifvit sig på resan till Wien, såsom Neapolitansk Minister; men Wienska hofvet utfärdade på alla vägar stafetter till gränsen, för att neka honom inträde i sina stater. Han hade medelertid kommit till Klagenfurt, men måste stanna där. — Trupparnas tåg till Italien sker med skyndsamt. Arméen skall bestå af 120,000 man och redan vara på krigsfot.

Stockholm. Sistl. måndag hitkom den utnämnda Kongl. Engelska Ministern vid vårt hof, Hr. Fitzgerald. Han hade gått från London på Engelska Fregatten Iphigenia, som redan för flere dagar sedan kom till Dalarö, men för motvind icke kunnat inlöpa hit förr än i förgårs f. m. Det är länge, sedan en utländsk fregatt legat i Stockholms hamn.

Kongl. Allmänna Magasins-directionens Ombudsman har sistl. måndag d. 18 dennes afrest till London, i afscende på spannemåls-utförseln till England.

STOCKHOLMS COURIER

Måndagen den 25 September.

Sine ira, studio et metu.

Recension

(Forts. fr. N:o 75.)

Förf:s förakt för de sköna konsterna (pag. 38) är förhastadt. Han säger: "Hvad fördel, hvilken stats-kraft vann väl det forndna fria Grekland, denna vagga för vise och hjeltar, genom de sköna konsternas mästerverk, hvilka de Romare plundrade och släpade till Italien? Hvad förmådde dessa konststycken till att skydda det största välde, som varit på jorden, äfrån sedeförderf och slaveri under nordens öfversvämmande sedligare Horder? Hvad fördel har Frankrike haft deraf, att Italiens målningar och statuer flyttades till Paris?"

Bandet, som i människosjälen förenar det sköna med det rätta, det ädla och det stora, är ganska starkt, ehuru det icke synes, att man så må säga, med blotta ögonen. Hvad de sköna konsterna gjort för människoslägtets bildning och förädling, är oberäkneligt. Men då vi erkänna detta, erkänna vi tillika billigheten deraf, att de, som icke äro i tillfälle att njuta af konstens alster, äfven befrias från kostnaderna till konsternas upmuntran; att den i armod och brist på lifvets nödvändigaste behof för dagen nedsänkte jordbrukaren icke skattar till skådespel, målningar och statuer, dem han aldrig ser. Hvad som ännu återstår af of-

fentliga anslag till dylika saker, härleder sig från en tid, då Regeringarne ansågo de influtna skatter såsom sina egna nålpenningar, och omöjligheten att indrifva mer såsom enda gränsen för slöseriet. Man rättade icke inkomsterna efter de nödvändiga utgifter; de förra ansåg man sig böra drifva så högt som möjligt; de sednare fann man ingen svårighet att höja, tills allt gick åt.

Förf. påstår, att i statistiskt afseende är alldeles ingen skillnad mellan en finare (intellectuel) eller gröfre (sensuel) luxe. Detta kan vara sant, om ur statistiken utslutes allt afseende på medborgares moraliska kraft. Ty i annat fall är en himmelsvid skillnad mellan luxe och luxe. Carl XI:s pragt i hästar, jagt, byggnader o. s. v. kunde kosta lika mycket penningar och i *financielt* afseende för ögonblicket vara lika fördärlig, som den vekliga luxen, eller rättare förfinade liderligheten, vid något annat hof; men den förra mördade icke folkets moraliska eller fysiska kraft; då deremot den immoraliska låga luxen icke blott, såsom den förra, förstörer det ekonomiska välståndet för det närvarande, utan äfven, genom det smittande exemplet, mördar de krafter, som skulle uphjälpa ur vanmagten. En skillnad, äfven i statistiskt afseende, torde således verkligen finnas mellan luxe och luxe.

Men såsom den farligaste luxe i Sverige anser Förf. luxe i sysslöst folk. Han beräknar, med D. v. S., hela den verkliga arbetande eller närande hopen till en fjerdedel (säger: en fjerdedel) af hela folkmängden. Det öfriga åtgår till Embetsmän, betjening, konstnärer, soldater (NB värfvade) &c. &c. &c. Om denna beräkning är tillförlitlig eller icke, det låter icke i hast afgöra sig; hon synes dock icke för högt tilltagen; och en bland de vanligaste och rättvisaste klagopunkter i Sverige har alltid varit öfver det orimliga förhållandet mellan närande och tärande medborgare.

Om orsakerna till detta missförhållande hafva vi redan ofta yttrat oss:

Tredje kapitlet är det märkvärdigaste i hela boken, i anseende till de deri samlade, till största delen interessanta, bitar ur ekonomiska författningar. Dess titel är: *Tvång i näringarne, hvilket likväl begynt att försvinna, synes ock vara ett hinder för Landtbruket.*

Den, som blott kommit att se titlarna på en hop af våra fordna ekonomiska författningar, skall förvånas, att någonsin den ringaste industri kunnat vinna insteg i vårt fädernesland. Nästan aldrig är det annat än förmynderskap, tvång och förbud, hvarom dessa författningar handla. Än läggas hårda straff på ut- eller införsel af vissa varor: än tvingas en viss trakts allmoge att endast på ett visst ställe och med vissa personer drifva handeln med sina tillverkningar och sina behof; än förbjudas handlande att bo på något visst ställe eller fartyg att inlöpa där de tjenligast finna, utan tvingas till ställen, där naturen är emot; än befallas allmogen uttryckligen att på vissa tider komma till vissa ställen, för att drifva köpenskap; än sättes pris på varor och arbete, med hårda straff för den, som öfverträder. Med ett ord: man har sökt

tvinga naturen ifrån hvad den velat, och till hvad den icke velat; man har försökt med bud och befallningar leda det fräste på jorden, det hvars enda element och vägor är frihet: industrien. Det är, såsom sagdt, en förvånande sak, att den minsta gnista af industri kunnat yakna hos ett folk, så bundet till händer och fötter. Också är odlingen af våra fält icke hälften, icke tiöndedelen, af hvad den kunde vara.

Ty förmyndare-systemet har egentligen drabbat landtbruket. Då man envisades att efter ett infall eller ett falskt system skapa, hvad som endast kan skapa sig sjelft; lann man, att vissa näringar, såsom handel, fabriker o. s. v. voro ömtåligare och icke kunde tvingas, utan att aldeles förstöras. Bandet jagade bort folk, som hade hela världen för sig öppen och kunde bortflytta sig och sin egendom ganska lätt. Men jordbrukaren var fästad vid sin torfva. På honom kunde man utöfva sina modellerande projecter och göra sitt *experimentum in vili oorpore*. Han bar utan knot sin börda; ty han kände intet bättre och, troende på de styrandes vishet, tillskref han sina fruktlösa mödor endast naturens omildhet.

Vår Förf. säger pag. 49: "Att Sveriges hushållnings-författningar icke nog svarat emot naturliga förhållandet, lærer nu hvarje sakkunnig inse, och att jordbruket af sina oförståndige; i en späd och klen ålder ännu kvarstående barn, handtverkerier, manufacturer och handel, blifvit icke litet miss-handladt, och att desse, genom detta sin moders förolämpande, knutits i växten och hindrat sin egen trefnad och fortkomst."

Men att det icke alltid varit så, som det sedermera blef, visar han samma sida: "Att allmogen på 1400-talet ägt rättighet att nyttja egna å landet boende handtverkare synes af L. E. Köpm. Bn 7 Cap. "Väl magho och Gärningis-män, som a

"Landet boa, köpa thet till thera gärning
"hörer och sälja thet frandelis i thera gär-
"ning ath saklösa hvem the vilja. Egh bör
"och foghatom eller androm kräfvia eller
"taka någon skatt eller gärningisöre af Skräd-
"darom, Skomakarom, Skinnarom eller an-
"drom Folkom gärningismannom för thet
"the fara bya mellom. — Toch skola the
"skatt och afradh göra ther the bo och li-
"ka rätt i androm sakom, som andre män."

"Om *Landtköp* och *Skrån* skall i gamla
handlingar intet här förekomma förr än uti
15:de seklet. Fordom kallades hvarje af
flera matlag bebodt ställe *Stad, By, Bä,*
och dess inbyggare *Byamän*. Så ännu i
Norrige. Belägenheten föranledde till des-
sa byar, merendels vid åar, vikar, hol-
mar m. m. Hvadan *Birkå ö, Birka* han-
del. Dessa ställen fingo derföre merendels
namn af *vik, borg, tuna* (stängsel), *holm*.
Birkö betyder icke en för Handels-socie-
teter och Skrå privilegierad *Stad*, utan
en fri handelsplats. Malmö Recess 1662,
§. 8. Att flere slags handtverkare bodt på
landsbygden, icke till ett visst antal och
till vissa slöjder inskränkte, synes af Ko-
nung Gustaf I:s privilegier för Jönköping år
1524, derest befallas, att alla Klensme-
der, Sadelmakare, Bältare, (Gördelmakare),
Pumpmakare, (Handskm.) Svärdfjäre med
flere sådane embetsmän, på landet boende,
skulle, vid 11 M:rs pligt till staden inflyt-
ta. I Upsala-stadgan om köp-handeln år
1546, §. 7 stadgades, att, undantagandes
menige mans *tarfvelige* gärnings-män på
bygden, borde de öfrige på landet boende
gärnings-män, så framt de vilja nyttja handt-
verket, till städerna inflytta. Genom Kongl.
Förordningen den 4 Januari 1577, Kongl.
Dags-Beslutet d. 23 Mars 1604, §. 9, och
Kongl. Placatet d. 9 Dec. s. å., General
Skrå-Ord. den 25 Sept. 1621, §. 14, Kongl.
Res. Allm. Besv. den 15 Dec. 1644 samt

genom flere, tid efter annan, utfärdade
Stadgar, 1734 års Landsh. Instruction, blef-
vo allmogens eller landt-handtverkares rät-
tigheter allt mer och mer förknappade och
kringskurne.

"Att fritt sälja eller bortbyta sin afvel
emot en vara, som man sjelf behöfde, blef
genom K. Albrechts Stadga i Telge d. 10
Jan. 1580, allmogen *tillåtet* eller *rätt för-*
klaradt emot sådane, som annat ville. J.
A. Flinberg i sin Tractat: *Borgerliga för-*
måner och rättigheter, säger denna för-
fattning vara den första, han träffat, rö-
rande allmogens handels-frihet; orden deri
äro: "Tredje Articulus är, at Fogatha,
"Länsmän och bud thera röfva af fattikom
"bondom och Frälsis Landtbondom, thera
"korn, fläsk, smör, humla, vadmal och lär-
"oft och annor thera ätande varor, ther
"the till Ivinberg, Kåpparberg eller Staal-
"bergh föra eller och i thera atherferd the-
"ra jern eller staal, som the hafva sin värd-
"höra uti bytt, thet tycker oss mootho *La-*
"ghin och rätt och godho gamble sedh-
vändjo vara. Sammaledis om Landtbön-
"der sina emellan, hvad häldis the ära i
"skogsbygd eller i slätta landena, tha mo-
"ghe the och tolliker sin emellom skipta
"och byta eller hvarandra sälja, ther ej
"rätta köpmanna varor äre, sva som sild,
"salt eller kläde m. m." — Vi kunna icke
afhålla oss att anföra flera af Förf. histo-
riskt interessanta och ofta humoristiska
yttranden.

"På 1750-talet förböds införsel af hve-
te, mjöl, malt och alla grynsorter; dere-
mot upmuntrades införseln af rått silke och
mulbärsträns-plantering, likasom man varit
angelägen derom, att *någre* måtte klädas i
siden, men obrydd om tillgång på födan
för den *talrika hopen* af arbetare."

"Folk och arbetare så vid Jern- och
Stål-manufacturer, som vid andra Fabri-

queer, samt Fabriqueurer frikallades från all slags Bevillnings-avgift genom Kongl. Br. d. 25 Oct. 1757; men genom Kongl. Kung. den 5 Maj s. å. förbjödes vid högsta onåde de landbrukare, hvilka, i anledning af en Kungörelse d. 20 Nov. 1741 och i hopp om bättre utkomst till födan, tänkt flytta till Vesterbotten eller Finland, att en dylik flyttning företaga. Hvilken sårande contrast! Manufactur-arbetare frisades ifrån utskylder; Export-premier beviljades för manufactur-varor; men jordbruks-arbetare, som i grund af förr gifne upmuntringar och löften ville begifva sig dit, der jord kunde odlas m. m., blefvo derifrån hindrade."

Pag. 57. "Detta förbud emot Landtbo att handla och slöjda, dessa skrå-inrättningar torde, uti historiskt hänseende, hafva sitt ursprung ifrån den råhet, det förtryck och det slafveri, som befunnits hos flera folkslag vid öfvergången ifrån husfader-väldet till det krigiska eller medborgerliga. Destarkare och slugare förbehöllo sig de fördelaktigare functioner och annordnade åt de öfrige hvar deras. Man känner Indiens, Egyptens m. fl. Caster, Israëls släppter i visst afseende, Spartas Iloter m. m., och i rationelle åsigt ifrån den, af omtanken för samhällets väl, alstrade befaran, att jordbrukaren, låkad genom förmånen af ett lättare näringsfång, om intet förbud hindrade, skulle låta sin jord ligga obrukad m. m.; att bönhasare och fuskare skulle öfversvämma landet med odugliga tillverkningar och ingen afsättning blifva på dugliga m. m. Läsarens omdöme bör icke skymfas genom försök till vederläggning af dylika påståenden."

Pag. 59. "Utförsel af stor boskap och victualier var i 1739 års tulltaxa tillåten; åren 1741 och 1745 utkommo förbud deremot; år 1763 utsträcktes detta förbud till slagt-kreatur af hvad slag som helst; år 1782 up-

häfdes, och år 1793 uplifvades det; år 1799 uphofs det åter; året derpå blef det åter förnyadt, och år 1805 åter uphäfvet. Kongl. Sv. Landbruks-Akademiens Ann. 1 Årg. pag. 330."

"Till förevarande ämne hörer den knapt troliga embetsmannan-nyck, att en Landshöfdinge, genom allmän kungörelse, förbudt allmogens söner och drängar, att utom länet söka arbete för deras lifsbergning. Bih. 4 D. p. 1557, och att, längre tid tillbaka, en Landshöfdinge på lika sätt förbudt skatte-allmogen att färdas till U. en stad att köpa sill och salt, emedan derigenom körslorna till jernbruken estersattes, och att allmogen blifvit ålagdt, att i angränsande bergslag förrätta forslandet af malm och jern, emot en viss utsatt forsellön. Samma embete har äfven genom allmän kungörelse stadgat, att, "då någon blifvit dömd för "ylleri eller lönn-krögeri, skulle sådant vid "6 R. dr 52 sk. vite insättas uti alla atter, som af presterskapet eller andra(?) "utgifvas, samt uti tjenstehjorns orlofsredlar." Jag vet icke, huruvida Landsh. instructionen medgifver en dylik lagstiftnings-magt."

"Om någon författning finnes, i grund hvaraf Hrr Landshöfdingar ega att vidtaga sådana arbiträra anstalter, synes den låta den inskränkning, att desse embetsmän förpligtades att, vid så beskaffad sak, hos Kongl. Majt anmäla förhållandet och afvakta Dess eget höga beslut."

Folkets-rättigheter, grundade i natur och förnuft, begynte inskränkas. Det vaknade ett par afgrudsandar, kallade statshushållning och financeväsende, hvilka fikade att draga de så kallade skattkamrarnes fulla, obekymrade om den enskildes rätt och fördel. Hvar deras pestartade ande framgick, aftynade naturen, och konsten skulle i stället upresa sina drifhus. Under ett dylikt förstörelse-system skulle dock naturligt-

vis icke *alla* blifva lidande; någon skulle draga fördel deraf. Förf. yttrar, pag. 51 och följande:

"Ögnar man igenom Kongl. Maj:ts nåd. resol. på Riks-Ståndens besvär, så långt tillbaka de finnas, röjes klarligen, huru det vällofl. Borgare-Ståndet med vida större energie och uthållning, än något af de öfrige, yrkat sina uteslutande rättigheter."

"Vid nästan hvartenda riksmöte hafva städernas fullmäktige bitterligen klagat öfver landiköp, fuskerier, bönhaserier på landet, öfver Riddersk. och Adeln samt Hammarpatronernas handel: de hafva yrkat, att ingen borde få *sälja* någon vara till någon annan, än till en stadsbo, och att ingen borde få *köpa* någon vara af någon annan, än af en stadsbo; Adeln icke afyttra sina oxar, Hammarpatroner icke sitt jern till någon annan, än till en köpstadsbo. Kongl. res. 1642 på städernas besv. lyder i 5 §. så här: "Och skall afskaffadt varda allt kättil-bryggeri och det oordenliga slagtandet, som man sölar sig med i husen;" äfven förböds att hemma i husen baka bröd. I Råds-protocollet d. 9 Julii 1656 skall stå att läsa: Gr. Peder Brahe: "Borgarnas öfvermåttan gerughet och skinneri har bragt dem på *huken*." Vid och dersammastädes d. 3 Maji 1664: "Hr. Claës Stjernskjöld påminte ex occasione, att alla slutne skræer borde uphöra." Commercerådet Polheim uti memorial vid riksdagen 1720 yttrar sig: "att monopoliska burskap, som, medelst fördryga sammansvurna skackerier, äro menigheten till last, fördelas (på flera), deruti handlar öfverheten mycket försigtigt, emedan ju flere städer, ju mindre tillfälle ges till monopoliska taxeringar och consequenter en mycket större fördel för dem, som in i landet måste köpa och handla med *de samme*."

Pag 53. "Kongl. Commerce-Colleg. kungörelse den 17 Dec. 1748, rörande förkommande af de *missbruk*, hvilka under namn af husväfnad, till de i städerna inrättade väf-fabrikers och verkstäders förfång, sig i riket börjat *inrita*, förer jern-ålderns irokesiska uppsyn och tungomål. Att på landet *spinna och väfva* säges der vara ett sådant *kladdande*, som strider emot all god ordning. Kongl. res. allm. besv. 1758 vägrar allmogen, att, emellan marknader, i en viss stad på Vestgötha båtar köpa spannemål. Dito dito 1770 förbjuder Fryksdals allmoge i Vermeland, att förmala deras bark-blandning på hemqvarnar. Kongl. Br. den 2 April 1760 i Ugglas saml. uplyser, huru en Magistrat och Stadens äldste sökt gifva den mening åt Kongl. Brevet den 11 Oct. 1756 samt 1757 års tull-ordning, som skulle dymedelst allmogen vara förbudet, att till dess bergning och nödtorft byta vara i vara, eller för reda penningar köpa hvad annor af sin afvel hade att aflåta, samt att någonsin färdas på vägar, som icke löpa till städer och rätta tullplatser. Men Kongl. Maj:ts resolverade i nåder, att allmogen, genom 1757 års Kongl. Br., icke vore betaget den frihet, A. L. H. B:n Cap. 6 §. 3. förmår, och att resande ega att nyttja de vägar, som för deras resa bekvämligast falla. Jemför Kongl. Br. d. 4 Mars 1782. Hur kan landtbruket trifvas der det kan sättas i fråga, om landtmannen bör *få köpa och underhålla* eller *sälja och föryttra dragare vid sin egendom?*"

Af ganska stort interesse är den framställning, Förf. gör af det sätt, hvarpå frågan om näringsfrihet behandlades vid 1815 års Riksdag. Frågor om oinskränkt näringsfrihet hade blifvit väckta både hos Ridderskapet och Adeln samt hos Bondeståndet. Lag- samt allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskotten utlätto sig gemensamt.

I en af båda utskotten sammansatt beredning blef frågan ansedd icke röra något enskildt privilegium, utan endast reglementariska föreskrifter; imedlertid ständade två stånd emot två. I Utskottens plenum blef sedermera votering, hvartill propositionen var följande: "Den, som anser de af Beredningen föreslagna alternativ m. m. strida emot de af Borgareståndet vid 1809 års Riksdag gjorda concessioner, skrifver *Ja*; den, som sådant ej anser, skrifver *Nej*. Vinner *Nej*, anses förevarande ämne ej strida emot de af Borgareståndet gjorda concessioner." Voteringen utföll så: Ridd. och Adeln 13 *Nej*; Presteståndet ett *Nej* och 11 *Ja*; Borgareståndet 12 *Ja*; Bondeståndet 13 *Nej*. Ridd. och Adeln samt Bondeståndet återförviste målet, emedan Utskottet kunde och borde yttra sig i ämnet, äfven om det var privilegiumfråga. Preste- och Borgareståndens ledamöter i Utskottet förklarade sig icke kunna, emot sina Stånds beslut, deltaga i någon öfverläggning. Hvar emot ledamöterna af de båda andra Stånden förenade sig om ett särskildt utlåtande, "som förtjenar att läsas och behjertas." Vid föredragning af detta Utlåtande beslöt Ridd. och Adeln att, jemte bifall till detsamma, förklara, att, ehuru Ridd. och Adeln kunde återkalla de 1809 och 1810 gjorda concessioner, i fall de öfriga Stånden icke instämde i detta beslut, Ridd. och Adeln likväl icke ville fästa detta vilkor vid sitt bifall. — Sådan är naturen af 1810 års concessioner, såsom vi redan förr anmärkt. Det förefaller verkligen besynnerligt, att, då man dagligen njuter fördelarna af de concessioner, som blifvit gjorda endast under vilkor af reciprocitet, man icke likasom litet blyges att ouphörligt yrka egna privilegier, hvilkas afsägande varit detta vilkor. Man håller till godo varan, man köpt, men räknar icke för rof att vilja neka köpeskillningens utbetalande. = Ridd.

och Adeln samt Bondeståndet gingo till Kongl. Maj:t med Utskottens första betänkande, såsom ett Ståndens underd. besvär.
(Forts. c. a. g.)

UTLÄNDSKA NYHETER.

Spanien. Observations-corpsen på Leon (bestående af 6000 man till fot och 1,500 till häst) är ännu icke upplöst. Ett hemligt utskott hos Cortes skall hafva öfverlagt om ämnet. En petition till regeringen af patriotiska sällskapet i Coruna har inkommit, af innehåll, att Riego måtte sättas i spitsen för Andalusiens styrelse och Espinosa för Galiciens. Äfven hafva flera adresser inkommit till Konungen och Cortes, att nämnde corps måtte lemnas i samma skick, tills författningen är mera befastad. Sednare underrättelser innehålla också, att hela Riegos armé förblifver tillsammans, undantagande de dermed förenade trupper af Freyres, och det försäkras till och med, att Riego är nämnd till General-Capitaine i Andalusien, hvar emot O'Donoju går in i Krigs-ministären.

D. 21 Aug. förekom i Cortes en motion af Hr. Riego (Dep.) om magasiners afskaffande, såsom skadliga för åkerbruket. — D. 22 förvistes till Lag-utskottet en ansökning af Greve Altamira att få intekna 15 millioner i sina egendomar. (1806 ägde han 1500 särskilda gods). — D. 23 remitterades till Tryckfrihets-utskottet en ansökning af högsta Censur-Juntan, att befrias från sina functioner, i ansöende, till dagligen förekommande ömtåliga ämnen. — Cortes hafva beslutit, att Gen. Porlier gjort sig i heroisk grad förtjent af fäderneslandet, hvarjemte Cortes hemställt till Regeringen att tilldela hans euka en pension. Äfven Lascy och andra för samma orsak afträttade hafva blifvit förklarade för frihetens martyrer, och deras minne skall hedras. — Den 28 framlade Finance-Ministern för Cortes, till gillande, den skedda liqvideringen af Holländska skulden; och man tror, att detta gillande icke skall uteblifva. — I anledning af en petition från provincial-deputationen i Toledo, att man hädanefter måtte slippa gå till Rom om ägtenskaps-dispencer och att Spanska kyrkan och dess Biskopar måtte återfå deras magt och glans, gjorde Gasco motion om uphäfande af allt constitutions-vidrigt beroende af Rom. Förvistes till utskott, efter en anmärkning af Gisbert, att Cortes för närvarande endast borde taga i öfvervägande penninge-afgifter.

na till Rom, men endast efter den mögnaste öfderläggning vidröra den ömtåliga punkten om kyrkans förhållanden till heliga stolen.

Cortes's sigill visar Constitutionsboken stödd mot en pelare, med omskrift: Sic erat in fatis. — Några af Apostoliska juktans medlemmar äro, på Spanska regeringens begäran, häktade i Oporto, och en mängd reclamerade. I spitsen för Juktan har stått en General Wilson. — Staden Cadix har befallit, att alla helgonbilder skola från gator och allmänna platser flyttas in i kyrkorna, samt förbjudit nattliga processioner och collecter för annat än milda stiftelser. Den anti-constitutionelle Biskopen af Orihuela har begifvit sig af till Rom. — En pastor på Minorca begynner alltid mässan med: Ave Maria purissima! Viva la Constitution! — Constitutionen är med stora bokstäfverskrifven på Chiclanas och Isla de Leonas murar.

I Madrid talas allmänt om en tredje, ganska tillfredsställande note från Ryska Kabinettet. — Neapels öde väcker stort deltagande. Sp. adeln äger mycket gods där, hvilka förvaltas af Spanjorer.

Neapel. Det är tröttsamt att uprepa alla de nyheter om oro och misshällighet, som komma öfver Österrike; de bekräftas nästan aldrig af directa underrättelser. Österreichische Beobachter berättar åter från Neapel af d. 22 Aug. att anarki och förvirring taga öfverhand; att två partier, constitutionella och Muratister å ena, Carbonari och Jacobiner å andra sidan, beständigt äro oense; att mord ske; att Zurlo måst omgifva sig med väkt, emedan Carbonari beslutit mörda honom såsom "Despotismens vän;" att Carbonaris afsigt ögonskenligen endast är att nyttja den constitutionella monarkien såsom ett trappsteg till en demokratisk republik; att d. 15, då vapnen invigdes (se föreg. N:o 76), hade blodiga scener förefallit och flera människor blifvit dödade o. s. v.

Enligt underrättelser från Neapel, har folket där d. 19 med enthusiasm firat Riksföreståndarens födelsedag, burit hans bild i triumf genom gatorna, med de högljuddaste fröjdebetygelser emottagit H. K. H., då han med sin famlj kom på spektaklet m. m. — Regeringen vidtager de kraftigaste försvarsanstalter; genie-officerare besigtiga alla fasta orter, och i synnerhet i Calabrien och Abruzzo göras de kraftigaste anstalter. Också skall, enligt underrättelser från Frankfurt, detta vara nödvändigt; ty där hade, i de högre kretsarne, circularerats ett Österrikiskt manifest, som innehöll formlig krigsförklaring mot Neapel. I Franska Moniteuren berättas, att Österrikiska arméen, som sammandragas mellan Etsch och Mincio, till större delen be-

står af lätt infanteri och artilleri, men blott några regimenter cavalleri, likasom man beredde sig på ett bergkrig. Grefve Fiquelmont hade uppdragt att hos alla Italienska hof föreslå det förr nämnda Italienska förbundet.

Regeringen i Palermo synes vinna allt mera fasthet. Bestämdt vet man, att den icke äsyftar annat än Spanska constitutionen, med oafhængighet af Neapel. Detta sednare har icke så mycket varit folkets idé, som fast mer de storas och embetsmännens. Folkets man är Munken Vaglica (som är utnämnd till Öfverste och visat sig i Generals uniform). Han synes dock icke fallen för ytterligheter; ty han hindrade t. ex. kanonernas lossande mot den Neapolitanska escadren. Erkebiskopen har afsagt sig presidium i Giuntan, men dock kvarblifvit som ledamot. Auctoriteter enligt Spanska constitutionen äro inrättade. Sicilianer och utlänningar få komma i land, på den del af ön, som lyder under Giuntan; men det tillåtes icke Neapolitaner och militärer.

Palermitanska trupperna, som gå mot Messina, hade, efter sista underrättelserna, kommit till Cefalu. Emellan Palermitanska trupperna och de i Trapani kvarblifna Neapolitanska hade förefallit några skärmytslingar, till de sednares fördel.

England. D. 8 kl. 12 inträdde Brougham inför öfverhuset, med en stor papperslunta. Lord-Cantzleren frågade, om han ämnade genast börja försvaret eller begära uppskåf. B. sade sig vilja begynna. Lord-Cantzleren: lät oss rätt förstå hvarandra. Menar Ni med begynna, att Ni vill gripa målet an och genast afhöra Edra vittnen? — B.; "Mylords! det är möjligt. Jag säger så, emedan jag icke kan bestämdt yttra, om jag icke delar vittnes-förhören i två klasser. Med den ena kunna vi begynna; hvad den andra vidkommer, måste jag anhålla om uppskof, emedan de till denna klass hörande vittnen, icke äro i riket." Han förklarade sig derpå vilja följande dagen begynna försvaret. Häröfver upstod debatt, hvarunder Drottningens ombud måste aflägsna sig. Grefve Liverpool ville icke neka uppskof, men han hade icke föreställt sig, att det skulle inträffa midt i försvaret, utan sedan General-Procuratorn slutat sin procedur och innan svarandens ombud begynt sin. Saken blefve på det sättet vanställd; hon läge inför allmänheten med allt det ofördelaktiga intrycket af contra-förhören; komme nu därtill en inledning af Drottningens ombud, hvilka naturvis skola se sin höga clients sak i det fördelaktigaste ljus, så skulle målet circulera med all den anstrykning, som de förmått gifva det, utan att

föra med sig någon mötvigt genom contraförhör af svarandens vittnen. Detta vore icke billigt; hvarken anklagelse eller försvar borde afdelas; Drottningens ombud måste få sig det valet förelagdt, att antingen genast (ett par dagar betydde ingen ting) begynda försvaret, eller utbedja sig det nöjiga uppskof. — Detta bestridde Marquis Lansdowne (sedan han af Lord-Cantzleren fått upplysning, att den tillsägelse, Drottningens ombud skulle få, vore: att om de nu begynte och så återopade vittnen, skulle desse höras straxt efter deductionen, eller ock skulle huset lemna tillräckligt uppskof) och protesterade mot ett sådant val. "Man har sagt, att Drottningens ombud icke få hålla några tal, för det intrycks skull, som de kunde efterlemnna hos deras Högvälboreheter. Lord-Cantzleren har imedlertid tillstått, att vistnesmålen gjort något intryck, och likväl hade man tillåtit Gen. Proc. att resumera, hvilket ofelbart ökat intrycket hos D. H. Hvad begrepp har Lord Liverpool om sin sak, hvilken, understödd af en här med vittnen och af Gen. Procuratorns värtaliga framställning, lupte fara att öfverändakastats och förstöras genom en, af intet vittne understödd, deduction af en enda advocat? En dylik fruktan hyser icke jag för den ädle Lordens sak, och är bestämdt af den tanka, att man bör höra det lärda ombudets framställning, i synnerhet då, enligt lagens regel, om någon fördelaktig rörelse finnes i D. H:s sinnen, den häldre bör vara för den anklagade än för anklagaren. — Lord Caernarvon förklarade sig för den af Lord-Cantzleren föreslagna form för frågan till Drottningens ombud. "Det är möjligt och troligt, att han i försvaret återopar facta, som sedan icke bevisas. Likasom man yttrat, att anklagelsen grundar sig på en smutsig conspiracy, så kunde äfven lätt framställas, att hon är understödd af men-ed. Man har sagt, att många af vittnena vore af sina regeringar tvungna att komma hit; vore det nu rättvist att låta en så anstötlig och till slut kanske osann insimulation löpa världen omkring hela veckor eller månader? D. H. borde akta sig att medgifva något, som torde missbrukas till täckmantel för enskildas förtal." — Lord-Cantzleren invände, att förslaget icke innehölle, att man skulle göra Huset till part i en öfverenskommelse med ombuden, utan blott att dem skulle föreläggas samma ordning, som i vanliga rättegångar. — Lord Calthorpe påminde, huru sparsamt ombuden nyttjat sin rätt att contra-förhöra. De skulle således troligtvis icke missbruka den sökta tillåtelsen. Han

ville dock, att detta icke skulle blifva prejudiciat, utan blott en ersättning för den nekade vittneslistan. — Lord Redesdale påminde, att Huset var domstol och måste handla efter gammal praxis. — Lord Darnley ville bifalla den sökta tillåtelsen, om den mer gagnade svaranden än kändan. Men ombuden torde framdeles, midt under försvaret, behöfva begära tid till nya vittnens anskaffande; och då vore huset nödsakadt att neka. — Omröstning. Lord-Cantzlerens förslag antogs, med 165 röster mot 60.

Då beslutet var afsagdt för Brougham, begärde han att få tala öfver saken, i dess nuvarande skick, med förbindelse att icke nämna ett ord om de vittnen, han ämnade framdraga. Detta föreföll Lord-Cantzleren besynnerligt och afslogs, med 170 röster mot 49. — Brougham begärde derpå att följande dagen få göra ett förslag. Bevilljades ändtligen; och Huset ajournerade sig.

Frankrike. Arresteringar hafva ägt rum, äfven i Nederländerna på requisition. I Brest är åter lugnt, och nationalgardets uplösning har skett utan svårighet, oaktadt hvad Ultras redan utbasunade om full insurrection &c.

Stockholm. Sisl. Fredag d. 22 presenterades den nya Engelska Ministern. Man anmärkte, att hans suite var ovanligt stor.

I bref från Helsingborg berättas, att Hr. Stats-Secreteraren Frih. Ehrenborgh i dessa dagar varit i lifsfara. Hr. Friherren var på resan från dess egendom Wegehalm till nämnde stad. Vagnen stjelp-te, Hr. Friherren stötte hufvudet mot en påle och bars illa sårad in i staden. Lyckligtvis träffade stöten något ifrån tinningen, och faran var förbi då posten afgick.

Sedan härvarande Franska reformerta Kyrkan, efter den allmänt älskade och aktade, nu mera aflidne, Cateau-Calleville, i flera år varit utan Pastor, har nu ändtligen en ny Pastor vid nämnde Kyrka hitkommit och höll i går sin första gudstjänst här, under ett stort tillöpp af åhörare. Han är Genevare till nationen och heter de Fernex.

Skeppningen från Stockholms metallväg har under sisl. vecka utgjort 6,200 Skeppund.

STOCKHOLMS COURIER

Thorsdagen den 28 September.

*Sine ira, studio et metu.**Recension*

(Forts. och slut från N:o 77).

I fjerde Kapitlet (om *Krono- köp- och Lån- Sädes-magasin*) angriper Förf. vår Magasins-direction — icke ledamöterna och förvaltningen, utan — sjelfva grund-idéen för inrättandet. Vore han ledamot i denna Direction, säger han, skulle hans bemödande gått ut på hela verkets uplösning.

Han begynner med en öfversigt af inrättningens historia. Sedan framställer han de skäl, på hvilka hans öfvertygelse om magasins-inrättningens skadliga inslytande på jordbruket hvilat. Då en regering varkar öfver allmän säkerhet och lagarnas handhafvande, samt dessutom besörjer om lätta och obehindrade communicationer, der varor finnas att transportera; då finnes på jorden intet, som kan vara regulitif och directions-kraft för all förkofran, annat än endast *behof* af varor och *tillgång* på valuta därför hos *köpare*, och *tillgång* på varor och *behof* af annan valuta, än dessa varor, hos *säljare*. Att *fälla* priset på en vara, hvaraf är knapp tillgång och hvilken, i liten quantitet, kostar producenten samma tid, möda och utgift, som året förut i dubbelt större quantitet, är orättvisa mot producenten och en gåfva till consumenten. Att *höja* priset är ännu skadli-

gare och faller endast tungt på consumenten, utan att göra hela massan af producerer någon verklig fördel. Hvarför skall den första nödvändiga vara, *säden*, mera än någon annan, fästas vid ett visst nominal-värde, *pris*, hvilket i sig sjelft rätt ofta betyder alldeles intet? Ju mera nödvändig en behofs-artikel är, med desto större varsamhet bör man se till, att icke genom artificiella åtgärder dess pris tvingas *under* eller *öfver* dess *kostnads-* eller *anskaffnings-pris*.

Så *raisonnerar* vår Författare. Men han glömmar, att just ett af de hufvudsakligaste skäl, hvarpå han stödjer sitt *raisonnement*, det nämligen, att consumenterna icke nedsätta sina varor, derföre att producenten, genom magasins-inrättningar och dylikt, tvingas att nedsätta sin, bidrager att bevisa oriktigheten af hans åsigt. Consumentens (spannmåls-consumentens, handverkarens, bruks-idkarens m. fl.) varor bero icke af väder och föränderliga ting, till den grad som spannmåls-producentens. De kunna således, utan något regulatif, hållas i jemnt pris; men det kunna icke den sednarens varor. Då man yrkar förekommande af ytterlighet i spannemålsens dyrhet och vanpris; yrkar man just *penningens* fixering i samma mån, emedan den viktigaste och mest allmänna artikeln, som genom penningar omsättes, också genom sitt pris huf-